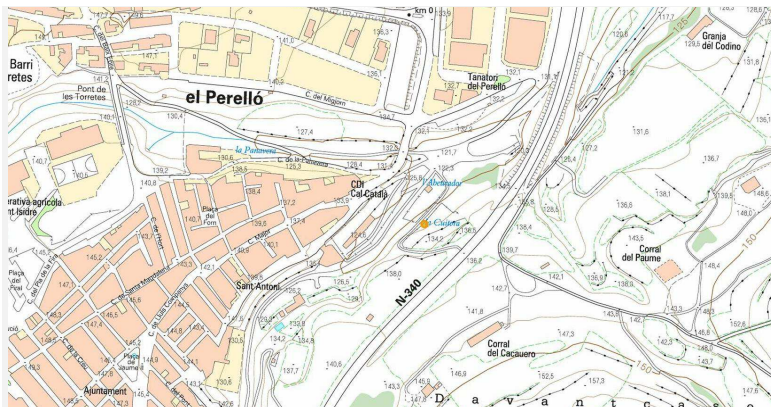
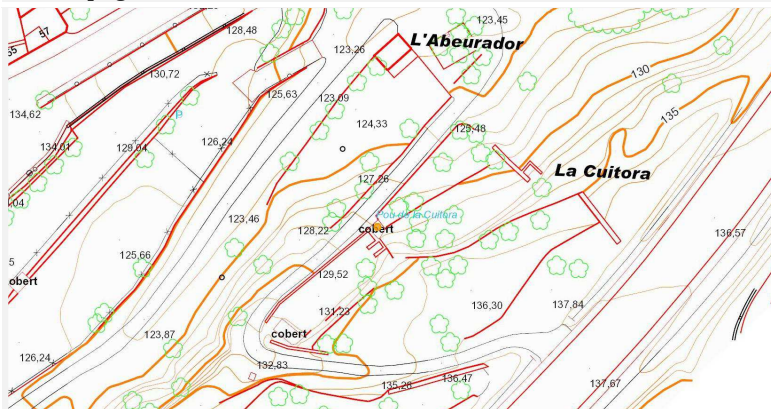

FITXA D'INVENTARI PATRIMONI ARQUEOLÒGIC I ARQUITECTÒNIC

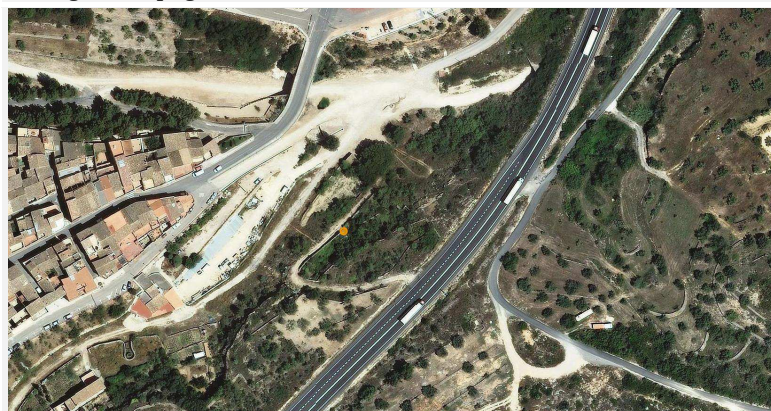
Núm. catàleg:	P08	Identificador:	FONT DE LA CUITORA		
Terme municipal:	EL PERELLÓ		Comarca :	BAIX EBRE	
Coordenades UTM:	X: 307550.8; Y: 4527598.8			Alçada snm:	129
Núm. jaciment IPAC:			Codi de registre IPAC:		
Règim jurídic:	Municipal		Cronologia:	Medieval - XVIII	
Protecció:					
Tipus de jaciment:	Font, mina d'aigua, pou				
Referència cartogràfica:					

Base topogràfica 1:5.000. ICC

Cartografia topogràfica 1:1.000. ICC

Ortofotomapa 1:2.500. ICC

Situació:	La font de la Cuitora es troba situada a la vessant oriental del barranc Oliveres, que separa el nucli urbà del Perelló (a l'oest) i la carretera N-340A antiga i l'actual carretera N-340 (a l'est); a la vora d'un antic camí
------------------	---

	que des de l'Abeurador ascendeix fins a la carretera nova
Bibliografia:	BOYER GIL, A., PALLARÈS LLEÓ, A., <i>Història d'El Perelló</i>, volum I, Barcelona 1978, 67. MARÍ BRULL, G., <i>La fundació del Perelló 1294</i>. Col·lecció Via Augusta (quaderns sobre temes perellonencs 2), 57 i ss. PÉREZ SUÑÉ, J.M., RAMS FOLCH, P., <i>Neteja i documentació de les fonts, pous i mines a l'entorn del Perelló</i>, Servei d'Arqueologia, 2015. Informe inèdit. <i>Restes de muralles i pous i mines d'aigua del Perelló</i>. Dossier de l'Ajuntament del Perelló, 7 de maig de 2014.

Notícies històriques:

Segons Boyer i Pallarès, la paret de dintre és certament d'origen romà, mentre que l'arc i la volta inicials, que degueren caure, es van reconstruir més tard. Actualment no té aigua degut a que al costat es va fer un altre pou, però quan estava en ús, l'aigua brollava directament d'una vena propera mitjançant tres obertures situades a diferents alçades, una a la paret frontal i dues a la lateral esquerra (Boyer- Pallarès, 67).

Els autors esmentats no aportaven cap evidència material per justificar la seva afirmació. Durant la present intervenció arqueològica el senyor Boyer va tenir l'amabilitat de fer-nos una visita i li varem exposar els nostres dubtes vers la tradicional atribució de romanitat, sí més no d'una part de l'estructura. El propi senyor Boyer ens va confirmar que dita atribució arrenca d'una conversa informal amb un prestigiós arqueòleg tarragoní que visità la Via Augusta i llavors li van ensenyar la font. No obstant, l'antiguitat de la font és innegable segons donen testimoni documents datats cap el 1345 en els quals s'esmenta la “font major” situada al barranc o “torrent de la font major”.

L'estudi més complet i exhaustiu respecte a l'origen de les fonts del Perelló es l'obra d'en Gerard Marí Brull, d'on s'han extret les següents dades:

- Ja l'any 1342 tenim documentades amb claredat les tres fonts històriques del Perelló: la Cuitora, la Panavera i l'Abeurador. De les tres, la primera ens apareix com a principal, destacant entre les altres dues.
- El mateix nom medieval del poble, la Font del Perelló, fa referència a una única font. Amb aquest caràcter d'única o almenys de principal la trobem en un document de data molt propera a la Carta de Poblament: el 22 de desembre de 1294 (A.C.A, Cancelleria, registre 262, foli 196v.) Jaume II mana al batlle de Tortosa que vagi personalment al Perelló i hi faci construir una torre «*juxta fontem predictam*» «a prop de la ja dita font», com si només n'hi hagués una.
- Encara en un document datat el 7 de maig de 1317 (A.C.A, Cancelleria, registre 215, foli 172v-173r) apareix citada una única font, en delimitar un pati situat a dintre del Perelló, el qual toca «*cum via publica per quan itur de hospicio Raimundi Ricardi versus fontem popule supradicte*», «amb la via pública per al qual es va de la casa de Ramon Ricard cap a la font de sobredita pobla».

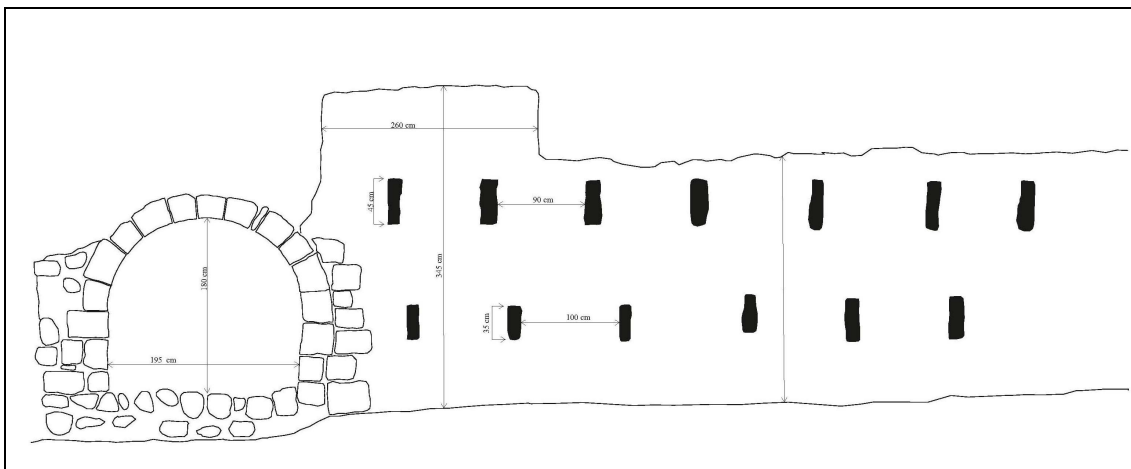
- En uns establiments sense data, però segurament fets al voltant del 1345 (A.M.T, Establiment 3, (1343-1346), folis 66v-71v, punts 15 i 18) trobem una referència a la Cuitora com a “font major”, situada en el barranc (“torrent de la font major”). No hi ha possibilitat de confusió, donat que el mateix text cita també l’Abeurador i la Panavera. Sens dubte, aquesta categoria de font principal li ve donada per la seva antiguitat i és molt possible, com acabem de veure, que la Panavera i l’Abeurador s’haguessin construït posteriorment a la Carta de Poblament.
- Per evitar la degradació d’aquestes fonts els prohoms de Tortosa promulguen en diverses ocasions alguns establiments mitjançant els quals se’n pretén donar un ús adequat, punint els infractors d’aquestes normes.
- Així, el 12 de novembre de 1342 (A.M.T, Establiments 4 (1340-1347), folis 102v-106v, punts 14 i 27) es prohibeix que ningú no embruti (“faça sutzura”) les basses i abeuradors ni tregui aigua de «la font que és al camí de Tarragona, ni del abeurador, ni a la font d’en Penevar per a fer obres o per rentar. Els infractors seran punits amb una multa de 12 diners».
- Igualment s’estableix que per tota oca que sigui trobada banyant-se «en les fons que els prohoms han fetes» l’amo haurà de pagar 3 diners si és de dia i sis si és de nit. Aquesta referència a fonts fetes de nou recolza la idea de que la Cuitora hauria estat l’única fins aleshores. Encara es parlarà de fonts acabades de fer en les dues següents promulgacions d’establiments, però és que la diferència de temps és de només tres anys.
- Aquestes disposicions que acabem de citar es repeteixen en els establiments promulgats el 23 de juliol de 1345 (A.M.T, Establiments 3 (1343-1346), folis 71v-76v, punts 14 i 26), només que la multa per les oques baixa a 1 diner de dia i 2 de nit; a més, cita correctament el nom de la “font de la Penavera”.
- Igualment es repeteixen en els ja citats establiments sense data, d’aproximadament 1345 (A.M.T, Establiments 3 (1343-1346)- folis 66v-71v, punts 15 i 26), en que es pot identificar la “font major” com la “la font que és al camí de Tarragona”. Es parla també d’un pou, possiblement el que ara coneixem com a pou del barranc.
- Poques novetats trobem ja en establiments posteriors, com ara els del 27 de juliol de 1526 (A.M.T, El Perelló 28, paper foli, punts 6, 14, 35 i 39) on es prohibeix abeurar bestiar menut a l’Abeurador, així com rentar-hi llana, ni en els de l’1 de setembre del 1581 (A.M.T, Establiments 1617-1618, foli 82v- 94v, punts 8, 38, 44 i 45).

Descripció:

Font monumental amb volta d'arc de mig punt. El frontal presenta carreus de mida mitjana ben escairats (d'uns 25 cm), emmarcats per un contrafort a dreta i esquerra d'aproximadament 1 m de gruix. L'amplada a la base de l'arc és de 1,95 m i la volta té

una profunditat de 1,5 m amb una alçada total de 3 m. L'aigua que rajava per tres entrades (dos situades a la paret est i una a la paret sud) s'acumulava en un receptacle rectangular delimitat per les parets laterals de la volta, la paret posterior de tancament i un mur frontal de 80 cm de gruix, 1,3 m d'alçada interior i 0,5 m a la part exterior. La separació entre aquest mur de pedra i la clau de volta de l'arc frontal és de 1,75 m.

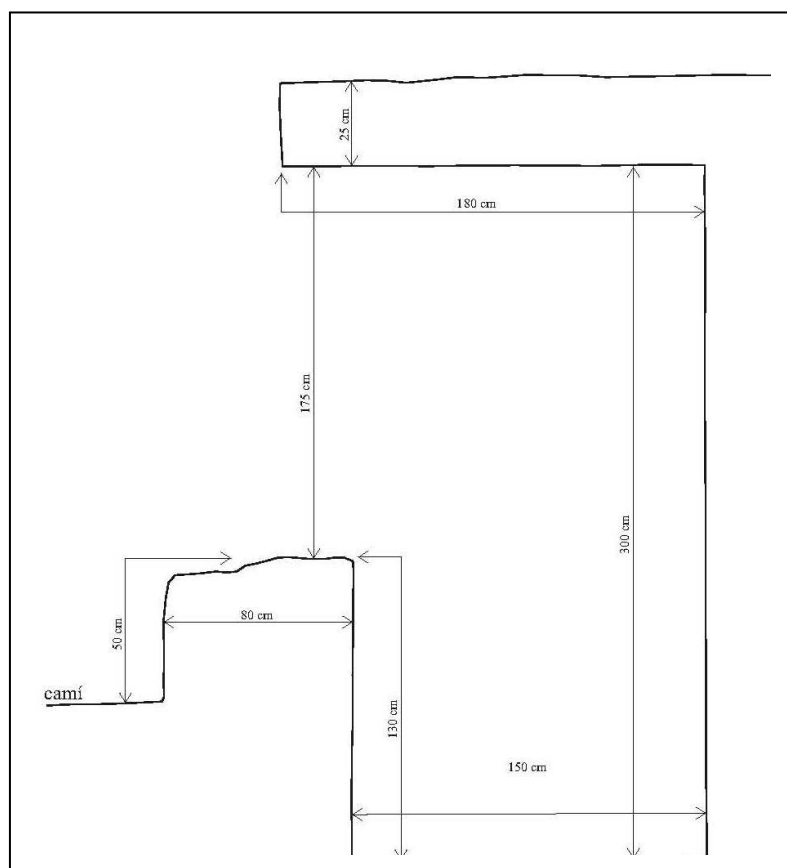
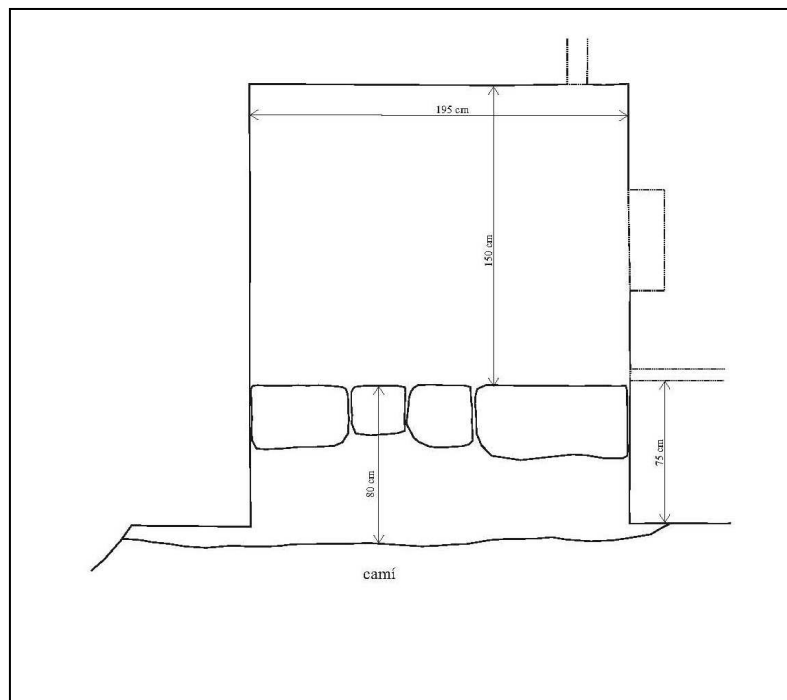
El 2014 ha estat objecte d'una neteja general del seu interior, repicant les pedres de molsa i concrecions de calç acumulades amb el temps. L'espai adjunt a la font, amb un mur amb possibles espitlleres, ha estat objecte d'un sondeig arqueològic per tal de documentar estructures associades a la font o restes ceràmiques que permetin atribuir una cronologia al conjunt. El resultat de la intervenció ha estat negatiu en aquest sentit, no documentant-se restes d'època romana, tal i com la bibliografia local argumentava.

Alçat extret de PÉREZ SUÑÉ, J.M., RAMS FOLCH, P., *Neteja i documentació de les fonts, pous i mines a l'entorn del Perelló*, Servei d'Arqueologia, 2015. Informe inèdit.

Fotografia de la Font de la Cuitora i l'espai adjunt abans de la intervenció arqueològica

Planta i secció extretes de PÉREZ SUÑÉ, J.M., RAMS FOLCH, P., *Neteja i documentació de les fonts, pous i mines a l'entorn del Perelló*, Servei d'Arqueologia, 2015. Informe inèdit.

Exterior i interior de la Font de la Cuitora, un cop netejada